



БІЛИК В.Є.  
ст. гр. ОАБм-11

## АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Амортизаційна політика є важливою складовою облікової політики і, взагалі, господарсько-фінансової діяльності підприємства. Вона дає змогу альтернативно підійти до визначення розмірів амортизаційних відрахувань, здійснювати управління витратами і фінансовими результатами, накопичити потрібні фінансові ресурси і раціонально використовувати їх на потреби відтворення необоротних активів тощо. За допомогою амортизації регулюється швидкість обороту основних засобів, інтенсифікується процес їх відтворення, реалізується технічна і виробнича політика на підприємстві.

Вивчення опублікованих за даною проблематикою наукових праць [1; 2; 3; 5], методологічних концепцій та аналіз практики нарахування амортизаційних відрахувань дозволили встановити коло нерозв'язаних питань, що гальмують процес оновлення основних засобів на вітчизняних підприємствах. Серед них: вибір раціонального методу амортизації; встановлення оптимального амортизаційного періоду та ряд інших.

Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» [4] підприємства можуть нараховувати амортизацію основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів), застосовуючи такі методи як: прямолінійний; виробничий; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний. Нарахування амортизації може здійснюватися з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством (крім випадку застосування виробничого методу)

Прямолінійний метод нарахування амортизації простий, стабільний і послідовний, що пояснює його, популярність та широке використання на практиці. Він побудований на припущенні, що основні засоби рівномірно зношуються впродовж строку їх використання. Це припущення, може бути застосоване до будинків, споруд та передавала них пристроїв. Хоча при цьому ігнорується те, що з часом ступінь зношеності основних засобів зростає і вони потребують більших витрат на обслуговування та ремонт. Крім того, цей метод не враховує можливості швидкого морального зносу деяких об'єктів основних засобів.



Виробничий метод застосовується, як правило, до активної частини основних засобів, які експлуатуються нерівномірно. Він ґрунтується на тому, що величина амортизації є результатом експлуатації об'єкта і залежить від обсягу виробленої на ньому продукції. Тому для її визначення потрібно мати дані про розрахунковий сумарний обсяг продукції у натуральних показниках за весь строк корисного використання і фактичний обсяг одиниць продукції у конкретному періоді. Виробнича експлуатація об'єкта може бути виражена у годинах роботи, у кілометрах пробігу тощо.

Нарахування амортизації за виробничим методом можна вважати обґрунтованим у разі, коли фактично отриманий дохід від використання основного засобу дійсно пов'язаний з обсягом виробленої за його допомогою продукції у кожному обліковому періоді. Цей метод не набув значного поширення на практиці, оскільки важко встановити конкретний обсяг продукції, яка буде вироблена з використанням об'єкта основних засобів протягом строку його корисного використання, або кількість відпрацьованих годин. Цей метод виправдав себе на підприємствах, що спеціалізуються на виробництві одного виду продукту або послуг.

Методи прискореної амортизації основних засобів сприяють прискоренню процесу оновлення їх. Порівняно з прямолінійним методом вони передбачають більші розміри амортизації у перші роки експлуатації активів, ніж у останні, із зменшенням амортизаційних відрахувань з періоду в період впродовж строку корисного використання. Ці методи ґрунтуються на таких аргументах. З одного боку, у перші роки експлуатації актив є технічно і фізично новим, потребує незначних витрат на ремонт та утримання і може принести більший дохід, ніж у наступні роки, тому за принципом відповідності доцільно в ці роки більшу частину його первісної вартості відносити на поточні витрати. З іншого боку, ефективність використання основних засобів зменшується з року в рік, а витрати на ремонт відповідно зростають. Тому загальна сума річних витрат, пов'язаних з експлуатацією основних засобів, залишається приблизно однаковою, протягом життєвого циклу об'єкта. Застосування методів прискореної амортизації виправдано для активів, яким притаманний швидкий моральний знос. Швидка заміна основних засобів зумовлена і потребами в оновленні продукції, зростанні її якості, збільшенні обсягів виробництва, розвитку технології.

Прискорена амортизація - один із дійових способів протидії



негативному впливу інфляції на реальну вартість і накопиченого зносу. Її впровадження продиктовано фінансовою політикою як підприємств, так і держави.

Кумулятивний метод є простим і раціональним, забезпечує повне відшкодування вартості об'єкта, що амортизується, до кінця строку експлуатації, але має певний недолік, який зарубіжні вчені вважають значним [1]. За цього методу не завжди додержується принцип відповідності: сума амортизації, визнана витратами поточного періоду, часто не узгоджується з фактичною експлуатацією активу, а отже, і з отриманими від цього доходами.

Усі методи можна вважати рівноцінними, вони переслідують одну мету, але кожний з них для відповідних періодів корисного використання визначає різні суми амортизації. Водночас докладний аналіз цих методів наводить на думку, що між деякими з них немає суттєвої відмінності як у теоретичному плані, так і за практичними результатами, що, на нашу думку, може бути підставою для їх скорочення. Йдеться про метод зменшення залишкової вартості і метод прискореного зменшення залишкової вартості. Останній метод не повністю відповідає своїй назві і не гарантує систематичного повного списання вартості об'єкта основних засобів. Його використання зумовлює потребу в коригуванні нарахування амортизації в останні роки строку експлуатації. Це здійснюється різними способами. Все це тільки ускладнює застосування методу прискореного зменшення залишкової вартості.

Прискорене зменшення залишкової вартості порівняно з простим можливе тільки за певних комбінацій строку експлуатації та співвідношення ліквідаційної і первісної вартості об'єкта основних засобів. Це легко вивести із нерівності — норма амортизації у разі прискореного зменшення повинна бути більшою, ніж при простому:

Як бачимо, метод прискореного зменшення залишкової вартості відповідає своїй назві лише за умови невеликих строків експлуатації і за досить значної ліквідаційної вартості. Коли ж ліквідаційну вартість приймають такою, що дорівнює нулю, умов для застосування методу прискореного зменшення залишкової вартості практично не залишається. Аналогічні результати і без будь-яких застережень дає застосування методу зменшення залишкової вартості.

У зв'язку з тим, що амортизаційна політика дає змогу коригувати частку витрат у сумі доходу від реалізації, у деяких вітчизняних економістів виникають побоювання, що така ситуація призведе до



маніпулювання сумою нерозподіленого прибутку залежно від цілей підприємства. Як відомо, прибуток, визначений за даними фінансового обліку, є базою для визначення її заборгованості перед бюджетом з податку на прибуток. Водночас він впливає на вартість акцій підприємства, його інвестиційну привабливість та прийняття рішень користувачами фінансової звітності.

Узагальнюючи вищевикладене, слід зазначити, що до вибору методу нарахування амортизації основних засобів керівництво підприємства повинно підійти виважено, що важливо для свідомого формування облікової політики, яка має бути закріплена на кожному підприємстві наказом.

### Література:

1. Адамик О. В. Інформаційна технологія автоматизованого вирішення задач обліку необоротних активів [Текст] / О. В. Адамик // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 11 трав. 2016 р.] / редкол. : З. В. Гуцайлюк, В. А. Дерій, Г. П. Журавель [та ін.]. - Тернопіль : ТНЕУ, 2016. - С. 29-31.

2. Жердев Є.В. Методичні засади формування амортизаційної політики на підприємствах. Облік і фінанси АПК. 2011. №1. С.3-6.

3. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Микитюк Н.Я. Фінансовий облік. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 418с.

4. Німець Л.В. Аналіз підходів до визначення поняття «основні засоби». Управління розвитком. 2013. №23. С.62-64.

5. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92.

6. Саченко С. І. Особливості облікової політики щодо оцінки необоротних активів./ С.І.Саченко, В.М. Панасюк, О.М. Черешнюк// Соціально - економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: зб.матер.Всеукр.наук.-практ.конф., м.Вінниця, 18 квітня 2018 року.: у 2-х т. - Т.1/ ред.кол.:ВННІЕ ТНЕУ.- Тернопіль: Крок, 2018. - 250 с. С.108-109

7. Сисюк, С.В.; Адамик, О.В. Облікова політика суб'єктів державного сектору щодо необоротних активів // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2016. – № 21 (11 (53)). – С. 101-106

8. Ткаченко, Н. Амортизація, знос основних засобів, нарахування, зміни у незалежній Україні. Вісник економічної науки України. 2012. №2. С. 161-165